

Dobriša Cesarić

Balada iz predgrađa

....I lije na uglu petrolejska lampa
Svjetlost crvenkastožutu
Na debelo blato kraj staroga plota
I dvije, tri cigle na putu.

I uvijek ista sirotinja uđe
U njezinu svjetlost iz mraka,
I s licem na kojem su obično brige
Pređe je u par koraka.

A jedne večeri nekoga nema,
A moro bi proć;
I lampa gori,
I gori u magli,
I već je noć.

I nema ga sutra, ni preksutra ne,
I vele da bolestan leži,
I nema ga mjesec, I nema ga dva,
I zima je već,
I sniježi...

A prolaze kao i dosada ljudi
I maj već miriše -
A njega nema, i nema, i nema,
I nema ga više...

I lije na uglu petrolejska lampa
Svjetlost crvenkastožutu
Na debelo blato kraj staroga plota
I dvije, tri cigle na putu.

Balada o Lazaru

Onomu koji se digne iz groba
Dugo je hljeb u ustima gorak.
On tiho hoda između ljudi,
I nesiguran sad mu je korak.

Nerado njega sretaju ljudi.
A koji ga — ruke mu stišćući — bodre
Potajno traže na njegovom licu
Pečate smrti sablasno modre.

Skidoše s njega mrtvačko platno.
Ali ne i s lica blijedoga sjenu.
Bezdanu tugu on ù sebi nosi
I svoju smrt nedòvršenu.

Bez oproštaja

Ne, ja se nisam oprostio s njom
kad nestade na svoju stranu.
Sam slušah svojih nada lom
U jednom zabačenom restoranu.

Kako je bilo? Nije teško reći!
U žamoru oglasila se trublja,
I vlak je krenuo obično i lijeno,
Sa svime što još ljubljah.

Da l' mišljaše da u tom gradu
Ostavlja dušu njome bonu?
Da l' iskahu me njene oči
Pogledom čežnje po peronu?

Daleko negdje juri sada vlak,
Al što to moje srce kuca jače?
Nije l' to možda nada, tajni znak,
Da neko u daljini plače?

Ah kakav plač! Uobraženje, san!

Te njene čežnje davno sve su
Već ugašene. Ti si malko pjan,
A stvari jesu - kakve jesu.

Moguće zape koji svijetli tren
Na svome letu u njezinoj duši,
A i taj spomen past će kao list
Minulog ljeta, što se suši.

Breze na ulici

Kraj bijelih breza svakog dana
Ja prođem srca razdragana.
(Oduvijek ima tajnih veza
Između pjesnika i breza.)

Od čega dršćete, vi breze?
Od slatkih slutnja ili jeze?
Zašto vam krošnja podrhtava
I onda kada vjetar spava?

Na ulicu, med svijet što viče,
Ko da ste izašle iz priče.
Nježne, treperave i čiste
Baš kao prva ljubav vi ste!

Bubica

Večeras, kad sam čitao Homera,
Bubica jedna na knjigu mi sleti.
I tako se,
Bezazlena i mala,
Najednom našla među bogovima.

Stvorenjce malo, što ćeš tu? —
Pomislih, dok se ona šetaše
Heksametrima —
Ti nisi bog, ni titan, a ni heroj.

Samo si nježni osmijeh majke Prirode,
Što pojavi se i već nestane.

Al tad se sjetih da je ona trun
Života pravoga,
I da je življa
Nego cijeli Olimp,
I bubica odjednom posta velika,
A bozi mali.
I hodajući tako među bozima
Polako ušla je u moju pjesmu.

Stvorenjce malo, nek te ona sačuva,
Kao što jantar čuva druge bubice,
Što slučajno se u njem nađoše
Dok bješe smola još...

Buđenje šume

Grane se mirisno njišu,
I dišu
Njene zelene grudi.

Na nju se lijeva pun zlata
Sunčani katarakt,
I pjeva puno ptica
Ko puno srebrnih žica,
A žuna udara takt.

U travi se cvjetovi smiješe,
A vjeverica sluša
Jutarnje glasne pjevače
I veselo, veselo pleše
I skače.

Cirkuska skica

Po predstavi, svi po redu,
Ulaze u svoju bijedu.

Mišićavi akrobati
Skidaju kostime znojne,
Zadovoljno ko vojnici
Uniforme poslije vojne.

Žene, otirući šminku,
Pred zrcalom naglo ružne,
I vide li novu boru
Postanu im oči tužne.

Crnci na mletačkom Torre Dell' Orologio

Već stoljećima stoje na tom tornju
Držeći bat sa obadvije ruke.
Nepomični, dok svijet ispod njih vrvi
I brodovi se ozivlju iz luke.

Kadikad samo probudi ih Vrijeme.
Tad pokrenu se, udare o zvono,
Beščutno, hladno. Tek vremenu služeć
Ravnodušni su, kakvo je i ono.

Od sunca vrúci il od kiše mokri,
Jednako revno svoje sate biju,
A kad u tami sve oko njih spava,
Na svojoj kuli oni sami bdiju.

Već stoljećima stoje na tom tornju
Držeći bat sa obadvije ruke.
I stoput više mrtvih nego živih
Čulo je njinih udarace zvuke.

Djetinjstvo

Sad potoci pod ledom teku
U svoju rijeku,
I čudno je da led na površini
Sakriva jedan život u dubini.

Tišina. Kroz snijeg što pada,
Kao kroz začarani veo,
Ja gledam nekud u davninu.

I u modrini prvog polumraka
Nazirem oči jednoga dječaka,
Jednoga malog, mrtvog dječaka.
I ovo dijete plavih očiju
U meni opet počinje da živi.

To sada gleda on,
To sada misli on,
To sada sanja on.
I slušam srcem kako negdje zvone
- Ah, u daljini,
Daleko u daljini -
Djetinjstva moga radosne saone.

Sad potoci pod ledom teku
U svoju rijeku,
I čudno je da led na površini
Sakriva jedan život u dubini.

Djevojka noći

Pred ogledalom je zastala. Kao na licu ugljenarovom ogleda se i na njenom licu
zanat njen.

Još jedanput povuče kažiprstom preko nacrnjenih obrva, namjesti dlanovima kosu
i opipa torbicu.

Ključ je u njoj.

Odilazeći, misli ko će je noćas pohoditi.

Da li kakav čovjek siguran i surov, ili dražesno nespretan dječak, koji povlači ruku pred svakim oštrijim pogledom i moli očima dopuštenje za svaku smjeliju kretnju.

Hoće li ostaviti u njenoj postelji miris parfema, zadah vina, ili ništa do zgnječenih jastuka i tople ponjave, koja će ohladnjeti isto tako brzo kao i on.

Dorica

Dorica — to je lutka
Koju mi jednom od šale
Donijela žena moja.

Seljanka to je mala
U nošnji šestinskog dola.

Ona o svjetiljci visi,
U kutu mog pisaćeg stola.

I ja je pogledam katkad.

Ona je utjeha moja
Usred bola.

Ivan govori

Na livadi onoj, u travi,
Mnogi sam proležo sat
Bezbrižno, potruške,
Držeć u zubima vlat.

Ili bih nauznak lego
I oblaka pratio let,
Da zatim, zatvorivši oči,
Uđem u vlastiti svijet.

Vjetar je njihao travke,
Bumbara čuo se glas,
Skakavci skakahu živo:
Bilo je mnogo nas.

Nad nama sjalo se nebo
Pod nama sunčo se grad.
Na livadi onoj, u travi,
Tamo sam bio mlad.

Jedne noći

Te noći pisah sjedeć posve mirno,
Da ne bih majci u susjednoj sobi
Škripanjem stolca u san dirno.

A kad mi koja ustrebala knjiga,
Sasvim sam tiho išao po sagu.
U svakoj kretnji bila mi je briga
Da staričicu ne probudim dragu.

I noć je tekla spokojna i nijema.

A tad se sjetih da je više nema.

Jesen

Ona je tu. U tuzi kiše
Po poljanama tiho hoda,
I kuda stiže u vis diže
Usplahirena jata roda.

Polako penje se u brda,
A kuda prođe, njezin put
Od otpalog je lišća žut.
I u dol njime idu krda.

U jezero unese nemir,

I ne vidiš mu više dna,
A medvjed, koga putem sretne,
Odjednom zaželi se sna.

A kada livadama dune
Njen vjetar, uzbune se travke.
U strništima tužno šušti:
To polja slute snijeg i čavke.

Na cesti uveli se list
U čudu digo: gle, ja skačem!
A čovjek koji hoda drumom
Zagrnuo se ogrtačem.

Jesenja pjesma

Divna je jesen vedrih vinograda,
Gdje gajde ječe i prangije tutnje;
Al to je jesen prljavoga grada,
Jesen samoće, čemera i šutnje.

Trgnut iz snova, uzbuđen, u strahu
Pred ovom tvrdo ispršenom javom,
Dočekao sam je ravan siromahu,
S kletvom u grlu i s pognutom glavom.

Studenji vjetar i režanje pile
U srcu bûde brigu koja grize;
Kapljicu kiše, što su lani bile
Rosa na oknu, kao suze klize.

Takvog me, evo, nadoše ti dani:
U borbi s crnim mukama i gadom;
Knjiga života na onoj je strani
Rastvorena, što je natopljena jadom.

Jesenje jutro

Obukoh se.
Prozoru priđoh,
A vani: jesen.
Moj prijatelj uđe u mokrom kaputu I cijelu mi sobu namiriše kišom. Ne veli ni:
zdravo!
Sjedne.
Zanesen
Izusti: »Jesen«.

Ta riječ je bila tako svježa Ko naranča na grani
Nakon kiše.

Jesenje popodne

Stojećke cigaretu palim. Ne prija mi.
Na stari divan ja se svalim. Dodija mi.

Sjedim nepomično ko čuk. Najednom čujem čudan zvuk. To cvili jesen. To je
prva Mašina koja pili drva.

Na okno kaplja kiše kapne I zasvjetluca tu i zapne.
Već kapne druga i svjetluca: To jesen mi na okno kuca.

Kad budem trava

Možda će onda bolje da bude
Kada se jednoga dana preselim
U crve i u zemne grude.

Ljuljat će se u travama veselim,
Mjesečinom i suncem poliven,
Rasitnjen i dobro skriven.

Ništa mi neće ostat od uma,
Nijedna misao mrtvoga duha;

Ja neću imat ni uha ni sluha,
Da slušam tišinu svojega šuma.

Ako me kada stanu i kosit,
Neće mi bola nanijeti kosa –
Jedini teret koji će nositi
U novom životu biti će rosa.

Kasna jesen

Posve polako, u maglenom plaštu,
Jutros je ušla u selo. Kroz baštu
Prošla je pored ocvalih lijeha,
Nađoh je ispod snuždenih streha.

List je za listom, dršćuć od straha,
Počeo padat od njezina daha.
Otkrih je skritu u dimnjaka dimu,
I čuh je kako doziva zimu.

Ko slamka sam u silnom viru

Ko slamka sam u silnom viru,
Što zahvaćena njim skakuta -
Tajanstvo ljubavi ko žudi,
Toga taj bezdan i proguta.

O pleši, slamko, pleši, pleši,
Još je tu talas, površina,
I svom se suncu zlatno smiješi,
Dok te ne poždere dubina.

Kod vagona

...I njena mala noga klecnu
Na stubi vagona.
Ona se iznenada lecnu:
Pa što to radi ona?

I još je mogla nogu povuć,
Poslušavši klecaje,
I slomljena se doma dovuć,
I opet past u jecaje.

Pa da je — ko i dosad — ljube
Neljubljene usne,
I grle one ruke grube
Noću pre no usne.

Tad osjeti da njeno tijelo
Sve slabije dršće —
I podigla je s lica velo,
I stisnula je kartu čvršće!

Krik

Čitavog dana bol mi buja,
Zamjetljiv tek u glasu tihom,
Al dode noć, i razlije se —
I najedanput kriknem stihom.

Zavrnisnuvši svoj vrisak u svijet
Da uokolo traži jeku,
Razdijelio sam svoje srce
Med braću neznanu, daleku.

I krik moj luta, luta, luta,
A kada srođno srce prene,
Da l' ono sluti da je pušten
Iz noći mučne, probdivene?

Kronos

Sat govori: »Ja kucam Neprekidno i čilo. Vremena ja sam bilo.«

I jednakim se zvukom
Iz utrobe mu javlja
Čas nevolje i slavlja.

I teku, teku, teku
Trenuci koji grade
Sve bolove i nade,

Sva zla, sva očajanja,
Sve strasti, sva čeznuća,
Sve sne, sva nadahnuća.

I tkaju, tkaju, tkaju
Sve zanose nam žarke,
Sve istine i varke.

Nad svime bog je Kronos:
Ko vječni teče vrutak,
A dah mu je trenutak.

On daje, da nam uzme;
On uzima, i daje,
I traje, traje, traje.

Ne dira njeg naš uzdah,
Ni plač, ni nijemi ponos
Ravnodušan je Kronos.

I vječno njime gonjen,
U nevolji il sjaju,
Svak svojem ide kraju.

Sat govori: »Ja kucam
Neprekidno i čilo.
Vremena ja sam bilo.«

Lada u noći

Talas za talasom obali šalje
Lađa što krenu niz maglenu rijeku,
Iz Brača je stigla, i sad će dalje;
Tuli svoj dugi zbogom Osijeku.

U noćnoj tišini kotač joj lupa
Grabeći vodu, željan daljina.
Duž njenog u tamu ovitog trupa
Okruglo gore okna kabina.

I tako se dimi, i šumi, i svijetli;
Lijevo i desno obala spava.
Prije no zoru navijeste pijetli
Dunavu na dar dat će je Drava.

Li-Tai-Po

Poklonio mi car na dvoru
Tu haljinu kad na put krenuh.
Ja uvijek sanjarim o moru
Kad gledam plavu svilu njenu.
Ja prođoh u njoj, pijan, Kinom,
I zamrljana mi je vinom,
Al sad, kad valja da je zderem,
Sad nije vrijeme da je perem.

Dosadio mi život pjan
I gostiju u krčmi hvala,
I sve me vuče jedan san
Od punoga pokala.
Neću da pjevam uz liru svoj plač
I zanose gostima glupim,
Idem da čistim od rđe svoj mač,
I konja idem da kupim.

Već travu jedu mjesto hljeba,
A dvor se smije cijelu noć.
Sa svjetinom ću sinu neba

Na razigranom bijelcu doć.
I kada čuje da mu bunu
Donesoh mjesto zvonkih rima,
I pod balkonom da ga kunu,
Samo će ga proći zima.

Ljubav

Od naše ljubavi i sreće,
Gle, zvijezde su večeras veće;

A šum što dopire iz grada,
Nije l' ko pjesma vodopada?

O, to je polet u visinu!
Srca nam zamiru i ginu.

U ljubavi bih s tobom, draga,
Nestati htio ja bez traga.

Ljubavno predvečerje

Kako su lijepi oblaci, te rumene
Igračke vjetra, što nam draga lica;
Preneraženo njinim čudnim žarom,
Odlijeće k njima jedno jato ptica.

Nenaslućene otkriva mi tajne
Taj predvečernji trenut, koji zgrnu
Sve blago čežnja u oči ti sjajne,
Sav miris ženstva u kosu ti crnu.

O, sada shvaćam svijetli osmijeh neba!
Tajanstveni govor drveća i trava
U skladu je sa kucajima srca -
I ponad sviju snova ta je java.

Samo nam srce, samo toplo srce,

I sve je sreća što mi oči vide,
Ati trenuci - to su slavoluci
Kroz koje ljubav u trijumfu ide!

Ma kako uzdiglo se srce

Ma kako uzdiglo se srce,
Klonuti mora, mora pasti.
Sudbino, prije no mi klone,
O daj mu još jedanput cvasti!

Još jednom opij ga i digni
Milinom jedne mlade žene,
Još jedne zaljubljene oči
Za ove oči zanesene.

Kad već se mora u tom srcu
Ugasit mladost, a za vazda,
Sa svojim blagom, slično škrcu
Nek ne umre, već nek se razda!

Još nekoliko jasnih dana,
Da cijelog sebe u njih zgusnem,
I grleći se, ljubeći se
Ostatak mladosti da usnem.

Mala kavana

Mala kavana. Treperenje sunca
I stol u kutu za dvoje –
Pa ti me ljubiš, zbilja me ljubiš,
Drago, jedino moje?!

Mjesece ljubav je ù meni rasla,
Al nikom to ne htjedoh reći.
Bio sam sâm, ispijen od čežnja,
A tako blizu sreći.

Da l' mogo sam slutiti ovoga jutra,
Blijed još od probdite noći,
Da ču ti šaptati riječi,
Sanjanje u samoći?

I da ču tog jutra, što će se vječno
U riznici srca da zlati,
Naić na ruku toplu i spremnu
Da stisak mi dršćući vrati?

Mjesecina

Sad ne miče se nigdje niti list.

Dubokih tajnā puno sve se čini
Na ovoj tako bijeloj mjesecini.

U viši sve je podignuto svijet.
Grm nije više grm, ni kamen kamen.
Dogodila se tajna preobrazba:
Iz svake stvari sad izbjija glazba.

Nju čuje samo srce. *Njime* bdij,
Prepusti joj se sav, i pij je, pij!

Mladić na uglu

Već po sata stoji mladić na uglu. Već je po treći put — gledajući u dubinu ulice — zamijenio djevojku koju očekuje sa drugom.

Jedna je imala žutu haljinu kao ona.

Druga je hodala kao ona.

A treća — ni sam ne zna kako ju je mogao zamijeniti s njom.

Kao što se more po žalu razlijeva i povlači — tako uđe u nj radost kad pomisli da ju je među prolaznicima otkrio, a povuče se kad vidi da se je prevario.

Nje nema, i on se osjeća smiješan.

Pretražuje očima prozore kuća, odakle ga mogu vidjeti.

Možda netko motri kako on tu stoji i, odgonetnuvši zašto stoji, zabavlja se njim kao smiješnim čovjekom. Prije deset minuta odlučio je otići za pet minuta, ali on još uvjek čeka i gleda pažljivo u gibanje ulice. A sutra, kad se s njom sastane, lagat će joj iz ponosa da ju je čekao samo deset minuta.

Moj prijatelj priča

Probdismo noć. U svitaj zore
Sa brodom poneše je more.

A kad u dalji nesto broda,
Ostadoh samo ja, i voda.

Nad vodom trak se dima vio.
Zašto sam stajo? Što sam htio?

Moje jutro u Maksimiru

Ne dopire do moga srca pjev
Tih ptica što se javljaju sa grana.
Ja čujem uhom, al ne čujem srcem,
I pjev me samo dotiče izvana.

Ne smije mi se nebo, nit me dira
Ta raspjevana sunčana tišina.
Životarim u sjeni. Izvan sjene
Ničega nemam, sve mi je tuđina.

U mojem srcu pjevale su ptice
U tiha jutra, za sunčanih sati.
Sad u to staro, napušteno gnijezdo
Nijedna neće da se vrati.

Molitva

Što htjedoh reći, davno sve sam
U djetinjstvu još reko bogu,
Ali da nisam kakav jesam
I da vjerovat još mogu,
Za ovo dijete koje volim,
Ovako boga bih da molim:

Svojim si zvjezdama napiso
U prazno nebo sve sudbine,
I mi smo samo tvoja miso,
Što sija zvjezdama iz tmine.
Sve jedno dali ćemo stići
Na vrhove il past u bezdan,
Mi moramo tek ići, ići
Svud kud nas put vodi zvjezdan!

O dobri Bože, ako one
Zvijezde što sjaju njoj sudbinu
U nevolju i jad je gone,
U očajanje i crninu,
Milostiv pogled na nju svrni,
Gle, ima oči kao lane,
Od budućih joj dana crnih
Učini, Bože, svijetle dane!

Sve zvijezde što joj život mrače,
O dobri Bože, ti ugasi -
Sve one zvijezde koje znače
Besanih noći sijede vlasti,
I one koje bolest nose
U svojemu sjaju blijedom,
I one koje prijete bijedom.
I one koje prijete bijedom.

Al ako nećeš da ih zgasiš
I ako iskušenja treba,
Ti moraš, Bože, da je spasiš
Pred ponorima mostom neba.
I nemoj da joj život zgadiš,
Odrediv puno bola za nju,

A kada spustiš ruku na nju,
Spusti je samo da je gladiš!

Mrtva luka

Znam: ima jedna mrtva luka,
I ko se u njoj nađe
Čuti će ujutro pjevanje čuka.
I vidjet će umorne lađe.

Brodovi u njoj vječno snivaju
Kako se brodi,
Al njihova sidra mirno počivaju
U plitkoj vodi.

I tako u snovima gledaju sreću,
A plovit se boje.
Na jarbole šarene zastave meću
I – stoje.

Mrtvac

Skupina poluglasnih ljudi
Kraj odra stoji. Titra plam
Visokih razbuktalih svijeća,
Al u tom skupu on je sam.

Na prozorima sunce sja.
Treperi. Ali nema moći
Da baci ma i jedan trak
U tamu beskrajne noći.

Govor i jecanje i plač
Tišina njegovom su uhu,
Životu uzez, on tek šuti,
Tajanstven u svom crnom ruhu.

Oko njega mirišu ruže.

On leži smiren, kao svet.
Ne osjeća ih. Njihov miris
Ne dopire u njegov svijet.

Mrtvačnica najbjednjih

U bijelo okrećenoj sobi
Stoje dva duga drvena stola.
Svakoga dana nove im goste
Dovezu mrtvačka kola.

Služavke, umrle u bijedi,
Il sijede ispaćene pralje,
Kojima ukočene ruke
Ne mogu više prati dalje,
I koje - uzevši im ruho -
Ubožnica amo šalje.

Bludnice, koje pohotne ruke
Nikada više neće da dirnu,
Što poslije sviju budnih, bludnih noći
Uđoše u jednu posve mirnu.

Il stigne ovamo kažnjenik
Kojeg je žandar presto da vodi,
Il napuhnuti utopljenik
Kojemu ime nesta u vodi,
Il skitnjom izmučene skitnice,
Vječito gonjene do mitnice,
Što prođoše kroz ovaj život bosi,
Sa sijenom tudih sjenika u kosi.

Svi oni amo jednom dođu,
Zbiti u lijesove proste,
I zauzmu svoje mjesto na stolu
Što vječno očekuje goste.

Žive su ih gonili i gnjeli,
Nožem su ih rasparali mrtve -
Ti, što žrtve za život bjehu,

Ostaše i poslije smrti žrtve.

Stanovahu na kraju grada,
U prljavome kvartu roblja,
Počivat će na kraju groblja,
Daleko od arkada.

I kao što je više njih
Imalo zajedničku sobu -
Tako će i sad više njih
Noćivati u istom grobu.

U bijelo okrećenoj sobi
Stoje dva duga drvena stola.
Svakoga dana nove im goste
Dovezu mrtvačka kola.

Na Aheronu

U tamnoj noći stigoh sâm do Aherona.
"Harone!" viknuh u gluhi mrak. Tiho je crna šumila voda.

Bio sam ko još nikada sam.

Kroz maglu nazreh da pristaje čun. "Što hoćeš?" čuh iz tame glas. Ja podigoh glavu i rekoh: "Preko!" - "Imaš li putnicu?" upita Haron. Nasmiješih se: pokazah svoje patnjama izbrazdano srce. On klimnu glavom i prihvati veslo.

Već stupih nogom u njegov čun. Tad začuh iza leđa krik (odakle poznajem taj glas?), i dvije me ruke trgoše natrag, snagom koju tek ljubav daje.

Ja sada slušam onaj glas (ne čujem crne vode šum) i gledam neće l' na tamnome nebu ipak se koja pokazati zvijezda.

Na kraju ljeta

Svjetlucave i sasvim tanke niti
Lelujaju se zrakom amo tamo.
Bez ikakve su koristi te niti,
A žao nam je da ih pokidamo.

Trenutak lebde, ko da i ne znadu,
Onako lake, za zemaljsku težu.
Tajanstveno su radosne i tihе.
I ko bi znao s čim nas one vežu.

Na novu plovidbu

Vedri se nebo. Sunce se rađa.
Plovi iz luke jedna lađa;
Jedna što dugo stajaše u doku,
Sva izbijena, s ranama na boku.
More, ko mati, vuče je na krilo.
Ljulja je, šapće: Ništa nije bilo.

Nad svojim poletima palim

Nad svojim poletima palim
Neću da plačem i da kukam.
Preponosan da sebe žalim,
Ja pjesmu svoje propasti fićukam.

A svi što polaze u propast
Nerado na svom putu staju.
Sam sebi ja se hoću dopast.
Gle kako vedar idem svome kraju!

Samo kadikad, iznenada,
srcu nešto me zazebe.
Protrnem. Čudan bol me svlada:
Izgubio sam sama sebe.

Zanijeme tada moja usta,

Već navikla na drske zvuke.
Oko mene je tama tako gusta.
- Eliza, gdje su tvoje ruke?

Naranča

Dohvatih naranču sa stola,
I najedanput
U svijesti mi sinu:
Sada je zima.
Neprijazna, duga,
A ja u ruci držim komad juga.

I zlati mi se naranča u ruci.

Sačuvala je malo južnog sunca
Na svojoj kori,
I smije se,
I miriše,
I gori.

Noć tajanstva

Ja čutim da sam nečim taknut.
Ko dahom. Ali ne znam čime.
Da l' za mnom, draga, pružaš ruke,
Ili si rekla moje ime?

U meni sada sve je tiho.
Ja čekam znak tvoj da se javi.
Ja čekam budno, čekam žudno;
Ja bdim u jednoj višoj javi.

Marina, to je noć tajanstva;
Čeznuća putuju po tmini,
I ovaj osmijeh na mom licu
Primit ćeš negdje u daljini.

O sati sumnje, sati bola

O sati sumnje, sati bola,
Ko stvara taj vas kleti neće;
Jer radosti su male svijeće,
A iz vas raste aureola.

Slabašnu djecu radost rađa,
I njezin porod brzo gine,
A pjesme, rasplamsane bolom,
Gore ko svjetla za daljine.

Oblak

U predvečerje, iznenada,
Ni od kog iz dubine gledan,
Pojavio se ponad grada
Oblak jedan.

Vjetar visine ga je njih,
I on je stao da se žari,
Al oči sviju ljudi bjehu
Uprte u zemne stvari.

I svak je išo svojim putem:
za vlašću, zlatom il za hljebom,
A on - krvareći ljepotu -
Svojim nebom.

I plovio je sve to više,
Ko da se kani dići do boga;
Vjetar visine ga je njih,
Vjetar visine raznio ga.

Orao u volijeri

To nije stijena sure, slobodne planine, nego nagomilani kamen u kavezu. Ovo je svijet u kome se leprša, a ovaj dan — to nije pravi dan.

On sjedi nepomično, sa suvišnim krilima, i samo spava, spava. Kadikad otvorí oči i gleda oblake kako putuju u beskraj. Kadikad — začuvši zov visine — raširi krila, ali ih odmah skupi: zna da će prvim zamahom udariti o žice kojima su mu ukrali život.

Pjeni se more

Uzdišu vali

– Pjeni se more –

Pred njim smo mali

– Pjeni se more –

Pljuskanjem bûdi

Čežnje i žudi

Godina ludih

– Pjeni se more.

Što me to boli?

– Pjeni se more –

Da l' me još voli?

– Pjeni se more –

Sve što imadoh

Ljubavi dadoh,

Poražen padoh

– Pjeni se more.

Pjesma gorka

Šta je to hladno, i gorko, i sivo

Šta niče u duši ko korov njen?

Je li to suton? Zbilja već suton?

Il samo prolazna sjen?

Što sada? Brbljati vesele riječi,

Skrivati rane za humor;

Ko da se išta sakrivanjem liječi:
Tuga je tuga, a umor je umor.

Mili moj! Ti, koji dolaziš za mnom,
Da srcem okò sebe osvijetliš svijet,
Nemoj se varat i ne daj se varat –
Odreži krila pružena za let!

Na domaćoj gozbi su čudna veselja,
I pjano se bunca i buči.
Sudbina, što drugima nalijeva vina,
Tebi će naliti žuči.

Pa pij je, dragi, pij i pij,
I čuvaj se melankolije.
Ne boj se, poslije gutljaja svakog
Susjed će spremno da dolije.

Pjesma mrtvog pjesnika

Moj prijatelju, mene više nema,
Al nisam samo zemlja, samo trava,
Jer knjiga ta, što držiš je u ruci,
Samo je dio mene koji spava.
I ko je čita - u život me budi.
Probudi me, i bit ću tvoja java.

Ja nemam više proljeća i ljeta,
Jeseni nemam, niti zima.
Siroti mrtvac ja sam, koji u se
Ništa od svijeta ne može da prima.
I što od svijetlog osta mi života,
U zagrljaju ostalo je rima.

Pred smrću ja se skrih (koliko mogoh)
U stihove. U žaru sam ih kovo,
Al zatvoriš li za njih svoje srce,
Oni su samo sjen i mrtvo slovo.
Otvori ga, i ja ću u te prijeći
Ko bujna rijeka u korito novo.

Još koji časak htio bih da živim
U grudima ti. Sve svoje ljepote
Ja ču ti dati. Sve misli, sve snove,
Sve što mi vrijeme nemilosno ote,
Sve zanose, sve ljubavi, sve nade,
Sve uspomene -- o mrtvi živote!

Povrati me u moje stare dane!
Ja hoću svjetla! Sunca, koje zlati
Sve čeg se takne. Ja topline hoću
I obzorja, moj druže nepoznati.
I zanosa! i zvijezda, kojih nema
U mojoj noći. Njih mi, dragi, vratи.

Ko oko svjetla leptirice noćne
Oko života tužaljke mi kruže.
Pomozi mi da dignem svoje vjeđe,
Da ruke mi se u čeznuću pruže.
Ja hoću biti mlad, ja hoću ljubit,
I biti ljubljen, moj neznani druže!

Sav život moj u tvojoj sad je ruci.
Probudi me! Proživjet ćemo oba
Sve moje stihom zadržane sate,
Sve sačuvane sne iz davnog doba.
Pred vratima života ja sam prosjak.
Čuj moje kucanje! Moj glas iz groba!

Pjesma o kurtizani

U trošnom ruhu prošlih dana,
Sa kosom ispod boje sijedom,
Anita, stara kurtizana,
Prešavši raskoš ide bijedom.

Ti, što si mladost proživjela noću,
U zagrljajima bez broja,
Ritnuta si u samoću,
Između četir' zida svoja.

Prestaše davno šetnje u krvnu,
I nikoga nema da te još voli,
Ali na rukama, koje ti mrznu,
Bilo je ustā kao na štoli.

No dobar san ti katkad vrati
Blistave zube u te prazne desni,
Kosu ti mladošću pozlati,
Starački korak pretvori u plesni.

U zagrljaju nekom starom
Oživljuju ti trome grudi,
I, ražareno novim žarom,
Propalo srce opet bludi.

Al sutra ti je teže zurit
U prošlost, tvoje carstvo sjena;
O, kako se je teško zgurit
Na prijestolju od uspomena!

Pjesma o probuđenim spomenima

Propala ljubav ne nosi se na put
Kao što nosiš kovčege i svežnje.
U spomenima život samo spava;
Kad probudi se — oni budu čežnje.
Putuješ dane i putuješ noći:
Oni su tvoje društvo u samoći.
U zanosima, lutanju daleku
Oni te naglo zbole, zapeku.
Otideš dalje. Oni dublje riju
I glumljenu ti radost tiho piju.
Na dnu ti srca čuće sumnje; čuju
Micanje svake nade, pa je truju.
Tjeskobama, ljubomorom te muče,
U sutra sjenu bacajuć od juče.

Pjesma o smrti

Doći će jesen bez uvelih grana,
Bez kiše, bez tuge, bez vina će doć.
Gle, ona neće imati danā:
Imat će samo jednu noć!

Crnu će zimu vrijeme nam dovuć,
Al snijeg te zime neće past;
Zemlju će sunce u proljeće povuć,
Al ono neće sjat i cvast.

Sasvim ko zima i ljeto će minut;
I godine prazne tako će teć,
I sunce ti neće nikada sinut –
Ni riječi nećeš na to reć.

Pjesma o tišini

Ona se uvijek javi kad zanoća.
U večernjici svako veče sija.
U tami bdije, u lišću čarlija,
A njena sestra zove se Samoća.

Ne laže nikad. Ne osvaja zvukom.
Blagoću ima stare mame.
Ko dobar drug je; zagrli te rukom
I punim smisla govoriti mukom,
Ili ti ruku položi na rame.

Ako ti srce sija od vedrine,
Milinom svojom ona je uveća,
Ako je tamno, teret s njega skine,
I otvara mu vidik u dubine.
I katkad u njem zatreperi sreća.

Pjesnik

Iako ima malo ljeta,
Razmišlja o većem mnogom.
Živi u gradu, gdje imaju
Dušu tek lopte nogometa –
Zato ih i biju nogom.

Ali kad mu duh – ekstazom vođen –
Zapliva krepko u visini,
Zna da se ljudi ponad mulja,
Ko lopoč u bari rođen –
Tako mu se barem čini.

No ko bi ga izbliza pozno,
Vidio bi da je spozno,
Iako ima malo ljeta,
Da će ko cvijet u doba suše
Uvenut u gradu, gdje imaju duše
Samo lopte nogometa.

Plesačica

Gibala se bez ikakva zvuka,
Ko žene koje viđamo u snima.
Za veo, nalik na oblačak dima,
Skrivala se čas dojka, čas ruka.

Koraci na prstima i skokovi
Imaju lakoću letanja;
Umiljato bijeljahu se bokovi
Kod okretanja.

Ko da je težinu htjela potisnut
Od sebe, ko koprenu u plesu,
I u zrak se nekud otisnut,
Ostavivši za sobom, ko znak
Da nije samo začarani zrak,
Daske što se od skoka još tresu.

Početak proljeća

...U mladoj travi
Tad se javi
Zviždanjem glasnim prvi kos.
I gle! od pjesme žutokljunca
Odjednom vrt je prepun sunca. Tiptip... do puta
Doskakuta,
I digne krilo, pa se sunča.
A onda se u travu vrati,
I sluša gdje ga hvale vlati.

Pogled

U tvojim očima kadikad
Tajanstven jedan pogled sine.
Al' tek što sine već i mine.
Što skriva u svom čudnom sjaju
Taj odraz bogate dubine?

Da l' bol, što neće da se smiri?
Ne znam, gonetam uzaman.
Il' bljeskom tuge iz njeg viri
Nesretni, davni neki dan?

Ili je san, duboko snivan,
Nikad neostvaren al divan,
što svagda će mi ostat skrit,
A tvoga bića on je bit.

Poludjela ptica

Kakvi to glasi čuju se u mraku,
Nad noćnim poljem, visoko u zraku?
Ko li to pjeva? Ah, ništa, sitnica:
Jedna u letu poludjela ptica.

Nadlijeće sebe i oblake trome,
S vjetrom se igra i pjeva o tome.
Svu svoju vjeru u krilima noseći,
Kuda to leti, što bi htjela dòseći?

Nije li vrijeme da gnijezdo vije?
Kad bude hladno, da se u njem grije.
Ko li te posla pjevati u tminu?
Sleti u nižu, u bolju sudbinu.

Ne mari za to poludjela ptica.
Pjeva o vjetru što je svu golica.
A kad je umor jednom bude srvo,
Neće za odmor nać nijedno drvo.

Polusan

Ponekad, kada zaklopim oči,
Neka se rijeka šumeći javi.
Pod vrbom se njiše poznati čamac.
O, djetinjstvo moje na Dravi!

Evo i Lole, kujice žute.
I Lorda. Uza me stoje.
Gladim ih. Staromu vraća mi srcu
Jedan svoj časak djetinjstvo moje.

Muslim na vrt, na ljunjačku u njem.
Na bunar, na krušku, na lijesku.
Sitnice! A kako raduju srce.
Ko srebrna zrnca u pijesku.

Popodne, kada presta kiša

Popodne, kada presta kiša,
U časak siv i monoton,
Pjevaše neko u drugome katu
Pjesmu o lijepoj Manon.

Pjesma, pjevana uz klavir
U polumračnom jednom kutu
Nekoga starca obrva sijedih
Zaustavila je na putu.

Stajaše tako na ulici starac:
Bog bi ga znao što mišijaše on -
Pjevaše neko u drugome katu
Pjesmu o lijepoj Manon.

Popudbina

Još nikad nije stari kesten
Uživao u sjaju danjem
Ko jutros, kad je cijelo jato
Vrabaca zaživkalo na njem.

Prenaseljene su mu grane.
U krošnji mu je čudna vreva.
Hiljadu malenih života
Na njem se prepliće i pjeva.

Možda ćeš ipak — rekoh sebi —
Još radost osjetit, što jesi.
Tu svijetlu popudbinu ptičju
Na neizvjesni put ponesi!

Posve polako

Posve polako, o posve polako
Tajna se svjetlost u meni širi.
To zamrla radost otvara oči.
Ah, sunce u moje srce već viri.

Ne, nije još jako.
Još uvijek je mlako,
I ne gleda cijelim okom, već žmiri.

Ali polako, polako, polako
Gube se pred njim noćni vampiri.

Povratak

Ko zna (ah, niko, niko ništa ne zna.
Krhko je znanje!)
Možda je pao trak istine u me,
A možda su sanje.
Još bi nam mogla desiti se ljubav,
Desiti - velim,
Ali ja ne znam da li da je želim,
Ili ne želim.

U moru života što vječito kipi,
Što vječito hlapi,
Stvaraju se opet, sastaju se opet
Možda iste kapi -
I kad prođe vječnost zvjezdanim putem,
Jedna vječnost pusta,
Mogla bi se opet u poljupcu naći
Neka ista usta.

Možda ćeš se jednom uveče pojavit
Prekrasna, u plavom,
Ne sluteći da si svoju svjetlost lila
Mojom davnom javom,
I ja, koji pišem srcem punim tebe
Ove čudne rime,
Oh, ja neću znati, čežnjo moje biti,
Niti tvoje ime!

Pa ako i duša u tom trenutku
Svoje uho napne,
Sigurnim će glasom zaglušiti razum
Sve što slutnja šapne;
Kod večernjih lampi mi ćemo se kradom
Poglédat ko stranci,
Bez imalo svijesti koliko nas vežu
Neki stari lanci.

No vrijeme se kreće, no vrijeme se kreće

Ko sunce u krugu,
I nosi nam opet ono što je bilo:
I radost, i tugu.
I sinut će oči, naći će se ruke,
A srca se dići -
I slijepi za stope bivšega života
Njima ćemo ići.

Ko zna (ah, niko, niko ništa ne zna.
Krhkko je znanje!)
Možda je pao trak istine u me,
A možda su sanje.
Još bi nam mogla desiti se ljubav,
Desiti - velim,
Ali ja ne znam da li da je želim,
Ili ne želim.

Pratnja

Njene mi oči nisu dale
Zaboraviti posve na nju.
One su samo meni sjale
Na mojoem dugom putovanju.

Kao da hoće da me brane
Sve moje pratile su pute.
A u tegoba pune dane
Pogledahu me zabrinute.

Prazan život

Sve ulice nas vrijeđaju
Uvijek istim licima,
A naše duše žedaju
Za beskrajnim vidicima.

O mi smo toga presiti.

Pobjeć, pobjeć nekamo!
Mi čudo jedno čekamo,
A neće nam se desiti.

Ne kunemo u mukama,
A radosti ne dolaze;
I dani tako prolaze
Sa vječno praznim rukama.

Pred jednom starom nadgrobnom pločom

Kroz nekoliko stoljeća sve kiše
I mrazovi, i snijezi svake zime
Pomagali su vremenu da zbriše
Pismena, što su nekad bila ime
Na ovoj ploči. Nije više vidljiv
Ni gordi grb. Gle, postao je stidljiv
I sakrio se. Ime, roda znamen -
Oboje nesto. Sporo vrijeme hodi,
Al ono što je klesano u kamen
Za njeg je kao pisano na vodi.

Pred sivom kućom

Pred sivom kućom fijaker je stao. S njeg je sišla jedna mlada žena. Trak laterne,
što je po njoj pao, Otkri da je modro odjevena.

Sinulo je svjetlo za roletom. Kasnije, u drugoj sobi, drugo. Mučeći me čežnjama i
sjetom Gorjela su oba dugo.

Predgrađe

Kraj kućica, koje me sjećaju sela,
Žalosne, hladne kućerine -
Tu se na oknima vječito zrače
Uboge crvene perine,
A ljudi kroz poniženja idu

Dok jad ih u grob ne rine.

Kad u sobu stupiš, potresu se stakla
I prljave daske na tlima.
Na stijenama soba umjesto slika
Pjega od vlage ima,
A kada ti najbolji ponude stolac,
Stide se jer se klima.

Na oknima kržljave fuksije cvatu
U zraku punom sjete.
Djevojka jedna u šarenoj bluzi
Sjedi i čarapu plete,
Pjevuckajuć neku tugaljivu pjesmu
Iz stare operete.

Ariju, koju zaboravi grad,
Zapjava neko tu, u tišini
Svojega okna, u crveno veče,
Kao što pučanin puši u Kini
Opijum, kada ga popuše svi,
Svi bogataši i mandarini.

A žene rade, vječito rade,
I rade i djecu doje,
I rijetko i nerado u grad povedu
Dečke i kćerkice svoje,
A kada kroz bogate ulice idu,
One se izloga boje.

Jer tamo ima malih mašina
I lutaka na hrpe,
I sve je to lijepo, i sve je to ljepše
No njihova lopta od krpe,
I samo im želje na oči navru,
I djeca i matere trpe.

Tramvaj je pred njima petnaest koraka,
One se boje već prijeći.
Neko ih grubo na ulici gurne,
One ne vele ni riječi -
Davno su one već navikle na to

Da ih se gura i gnječi.

Maleno zvonce na vrat'ma dućana
Nije tek igračka puka.
Stupi l' u dućan, nenajavljen zvukom,
Prosjak il čovjek iz puka,
Mogla bi zgrabiti žemlju sa tezge
Kakva siromašna ruka.

Pred zrcalom, koje iskrivljuje lice,
Kosu po starinski dijeli
Djevojke, koje na nezgrapne noge
Navlače čarape bijele -
Jeftine čarape, čarape krasne,
Samo ako su cijele.

A kada se koja ljepotica nađe,
Jedan se drugome prijete
Zaljubljenici iz cijelog kraja
Derući za njom pete,
A nje se nauživa mladić iz grada,
I ostavi i nju, i dijete.

Nedjeljom oci napune krčme,
A majke crkvene lađe,
I krste se prstima tvrdim od posla
Da utjeha s neba im sađe,
Pa ako i nemaju kod kuće kruha
Za svijeću se mora da nađe.

Govori čovjek u lijevom ornatu
- Ručavši ručak svoj tečni -
Da će ih Isus, kralj siromaha,
Povest u život vječni,
I da će med anđelima živjet,
I da će biti srečni.

Pa ako te amo dovela šetnja
U jedan sunčani dan,
Sa smiješkom na licu i svjetлом u duši,
Bez njih ćeš otići van,

I zaman ćeš htjeti obnoviti radost -
Uzaman.

Predjesenji dan

Već nema sunce starog žara,
Al dan je nasmešen i vedar.
Bez Posla i ne vičuć više
Posljednji prođe sladoledar.

Tumara bijeli čovjek ljeta
Po gradu, nevesela lica.
Kadikad padne žuti list
Pred kotač njegovih kolica.

To javlja jesen, da je tu,
I zemlja čeka prvu kišu,
A kestenjari-ti uglari-
Prašinu ljeta s peći brišu.

Pređi

Iz vojske u šumu on ode
I korijenjem se hranio.
I nemaše ništa osim slobode,
A nju je bijegom branio.

Mađarica se jedna mlada
Zaljubi u toga mladića;
Nomad i unuka nomada
Rađahu nova luda bića.

Tvo dvoje, kojim' ideali
Bijahu puti u nedogled,
Život su mome djedu dali,
A meni tužan pogled.

I često, kad u noći ležim,

Osjetim siinu čežnju da bježim. Kud - neka slučaj odredi smjer:
To u meni pjeva zanosom svježim Stari, mrtvi dezerter.

I pjeva i pjeva o slobodi
Bez granica,
I kako su ljepše velike šume
Od oranica,
I kako je lijepo, i kako je ludo
— Hej! —
Rastrgati rudo.

Prije četvrt stoljeća

(*Bdjenje*)

Prolazi noć. Ja spavati ne mogu.
Hoće li jutro ikada da svane?
Na jadnom svome prevrćem se logu.
Sam sipam sol u svoje rane.

Što hoću? Mira, mira, samo mira!
A što sam htio? Dići se do slave.
A sad mi svaka miso ranu dira.
Od rana idem oborene glave.

Ja teškoga iskustva teret nosim.
I često putem, da odahnem, stajem.
Ponižavam se, pretvaram se, prosim,
A bilo mi je suđeno da dajem.

Nemirni snovi moje srce griju,
I nove muke pohleplno ga traže.
Bolovi u njem kao straže bdiju,
I smjenjuju se u njem, kao straže.

Sav brižan varim omamljivo piće,
Ko mudri враč od ponajljućih trava,
I moje srce po svijetu se skiće
Da budi srca kojima se spava.

Pa ipak, često, ja ne mogu dalje.
Gluhoća duša koga neće smesti?
Na mučni put ko nejaka me šalje?
Ko izgubljeno dijete sam na cesti.

*

Černernu kletvu na dnu sebe krijem.
Nju kunu naši najbolji mrtvaci.
Al njezin glas je zatpan i nijem,
I neko mora da je u svijet baci.

U beznađu se rađala i sramu,
U jadne zore, predvečerja pusta,
I krila se u šutnju, ko u tamu,
Da najzad opet nađe svoja usta.

O zemljo moja, ti si kao bara.
Kad koja glava iz mulja izviru,
Ne viri dugo. Ima, ko se stara
Da dotučena zauvijek se smiri.

Ko nekad, iza obećanja vinskih,
Kašluca i sad varani Lisinski,
A usred bučnih zdravica i fraza
Čuje se jecaj slomljenoga Vraza.

To naš je lovor, prastar, vječno zelen.
Nek sklanja glavu kom je gorak pelen!
Ko usmjeli se, kom se otme vapaj
Za suncem čut će kao jeku: Skapaj!

*

Čitave noći ja se tako borim
Sa očajem. I mada nisam krikom
Zavrnuo u mučenjima sporim,
Zaludu! On je osto pobjednikom.

Već sviće. Zvona čujem izdaleka.
Za novu patnju dan je pute utro.
Pred prozorima krvnički me čeka
Daždivo, sivo, žalostivo jutro.

1955.

Proljeće koje nije moje

Ja ne vidim od svoje sjene
Ni sunca, ni te mlade boje.
Proljeće svuda sja i cvate,
Al ono nigdje nije moje.

Ne živim u njem, već sa strane.
I kuda god mi nogu krene
Na svim je putovima radost,
A sva je radost izvan mene.

Bez pokoja sam. Kakvom tugom
Kažnjava život svog bjegunca!
Nijedna zraka nije moja
Od ovog svima danog sunca.

Proljetna kiša

Proljetna kiša nije ko druge.
Proljetna kiša rastapa tuge.
Velike, svijetle, neshvatljive umu
Radosti im a u njenome šumu.

Kada rominja i šušti po lišću
Zaljubljenici - kako se stišću!
Smiju se oči, srca se mlade.
Proljetna kiša zalijeva nade.

Pukotina ima svaki život

Pukotinā ima svaki život,
Kroz koje bližnji radoznalo zure
Motreći naše dane što se žure.

I tako ništa nije posve naše:
Mi srćemo taj život kao vino
Iz tuđom rukom uprljane čaše.

Al ko je čudi gadljive i stidljiv,
Kako bi htio zastrti ta okna
Na svojoj duši, i biti nevidljiv –

Pa da mu posve mirno bude lice,
Ko pusto polje ispod koga teku
Nečujno vali jedne ponornice.

Putujući Slavonijom

Evo me opet vozi vlak
Kroz magle zavičajne ravni.
Sviće. Sa novim jednim danom
Bude se neki davni.

Palicom pozdravlja me pastir,
I ja mu odzdrav mašem.
Kako je sraslo moje srce.
S tim poljima i šašem!

Promatram ganut (već je jesen)
Daleko razlivene vode.
Svaki puteljak tu me mami.
"Siđi!" klepeću rode.

Rana ptica

Zaljuljala se jedna grana, Oglasila se jedna ptica.

Smiješio sam se. Pio vino. I osjećo sam: ovaj rani Trenutak zelenoga jutra Sreću
je rodio na grani.

I pjesma bješe posve jasna, Sva srdačna i sva duboka, I tekla je baš ko što teku
Suze iz radosnoga oka.

Rimska fontana del Tritone

Na školjci, koju mu drže
Četiri vjerna delfina,
Što radi taj mramorni triton?
Da li u trubu duva,
Il ispija bukaru vina?

Ne doznaš. U tome trenu
U mlazu čudo se rodi:
Duga se šareno smije
I kupa se u vodi.

Sakriveni bol

Netko sa svojim bolom ide
Ko sa otkritom ranom: svi neka vide.
Drugi ga čvrsto u sebi zgnječi
I ne da mu prijeći u suze i riječi.

Rad'je ga skriva i tvrdo ga zgusne
U jednu crtu na kraju usne.
Zadršće, zadršće u njoj kadikad,
Ali u riječi se ne javi nikad.

Duša ga u se povuče i smjesti
Na svoje dno: ko more kamen
U njega bačen. More ga prima
Dnom, da ga nikad ne izbaci plima.

Sam sa vatrom

U peći vatra bruji i šumòri.
Ja stojim o zid naslonjen u tami.
Sad ja i vatra u sobi smo sami.

Sve jačim šumom javlja se iz peći.
I ko da znak mi daje, zapucketa.
To vatra hoće nešto reći.

Ali ja vatru samo slušat umijem,
I čudnovata spopada me sjeta,
Što njezin jezik ne razumijem.

Šetnja

(R. Tudiću)

Hodamo nas dva po travi, Mokroj, visokoj;
Šumi od naših koraka trava U noćni pokoj.

Prijatelju, sklopio sam oči,
I mislim da mjesto tebe sa mnom Jedna vitka ljepotica kroči.

To ne šumi trava,
Nego ona — hodeći —
Šušti svojim tijelom u posve tankoj odjeći.

Shelley

Kadikad, u kasni sat,
Tajanstven dar mi bude dat,
I slušam šumne razgovore
Sa vjetrom što ih vodi more.

Na vrućem čelu u taj mah
Osjetim cijelog svijeta dah.
Trepere zvijezde u visini,
I njihov sjas me sretnim čini.

Prolazi noć. Ja lutam sam.
O, kom da ovaj zanos dam?
Ja živim njime, u njem bdim.
Da plačem? Pišem? Što ču s njim?

Sijeno

U grad je seljak sijeno dovezo
U doba rasvjetljenih kuća;
Miris je ladanja ulicom provezo,
Budeći putem za njim čeznuća.

Vukući kola polako i lijeno
Glomazni seoski konji su nosili
Konjima grada prvo mlado sijeno.

Seljaku se drmahu noge i lulica
Ko livada, koju su jutros pokosili,
Okolo kola je mirisala ulica.

Slap

Teče i teče, teče jedan slap;
Što u njem znači moja mala kap?

Gle, jedna duga u vodi se stvara,
I sja i dršće u hiljadu šara.

Taj san u slапu da bi mogo sjati,
I moja kaplja pomaže ga tkati.

Slavlje večeri

Može li ikoji proljetni dan
Smiješkom tu večer da nadsija?
S hiljadom koji osatvljavaju stan
U strujanje ulica ulazim i ja.

Žamor, i šum, i šarena vreva.
Tramvaji zvone, auta se glase.
Duž jednog se krova crvena slova
Pale i gase, pale i gase...

Radosne misli. Hod bez težine.

Večernji vjetar nam proljeće nosi.
S juga je došlo. Prepun svježine
Zbija nam svoje šale u kosi.

Bit' u talasanju ulice talas!
Osjećat život i srce, što voli! -
Večer u svome punome sjaju
I njega svojom svjetlošću poli!...

To su duboki časovi zdravlja,
Koji nas jačima, boljima čine.
Između svjetala večernjeg slavlja
Nije li ovo put u visine?

Slavonija

Stara se Slavonija opet
Otkriva ganutome srcu.

Slušam... U klasju pjeva cvrčak
Da dani žetve dohode,
I da će skoro smeđi hrčak
Žitu doć u pohode.

Po stazi, koja poljem vodi, Dalekoj đermi žena hodi, I pjeva za sebe, na putu,
Pjesmu široku, otegnutu, Ko ova zemlja što je rodi.

Slutnja

Idem u susret nekoj nepoznatoj.
Da li je blizu ili je daleko,
Ja ne znam. Ali da ti oči sjaju,
Dosta je znati da te čeka neko.

U strahu za ljubav ispitujem srce.
Što ima za nju? Ima, ima dosta.
Ja joj se smiješim nekud u daljinu:
Dočekaj spremna svoga gosta.

Spoznaje

Prigno sam pred životom čelo
Upoznavši mu mudru dvojnost:
Što najjače u srcu peče,
Postat će najviša opojnost.

Jer život — alkemista stari —
Umijeće znade nepoznato.
Od muka, bolova i sumnja
U mome srcu stvara zlato.

Što dublji mi je bio bol,
U većem sjaju je umino.
I tako vršim poziv svoj:
Od suza praveći vam vino.

Srce

I
Neprekinuti lanac srcā vodi
Od našeg srca u davnu davninu.
Čuješ li grohot? To twojoj slobodi
Smiju se pređi nestali u tminu.

Njihove strasti, uspavane čežnje,
Neispunjene i zaboravljenje,
Bude se snova u našem srcu,
Svježe, ko dugim snom oporavljene.

O, ima tuga čuvanih u krvi,
Koje vrijeme ne ništi, već jača –
I najedanput nađemo se tako
U grču jednog iskonskoga plača!

Da l' nam se oči mute, ili krijese,
Mi smo ko lišće koje vjetar trese.
Otkuda duva? Sa gora il s mora? –
To lišće ne zna, tek tresti se mora.

II

Gle mojih srca u beskrajnom nizu!
Biju i bdiju, svoje tajne kriju,
Ljube i mrze, umiru i gnijju –
Tâ stara srca kako su mi blizu!

Hodočasnici s molitvom ko suza,
Što po tom svijetu lutaste ko stranci,
Bekrije, lole – gamad moje krvi –
I svi vi drugi – svi ste moji lanci!

I kad mi riječi mirišu ko tamjan,
One su stigle nekud izdaleka,
I kad mi kletva nagrne na usta,
Ona je neke davne kletve jeka!

O srce moje! Da li mržnjom goriš,
Il čežnjom jecaš, il zanosom sijaš –
Ti svuda vučeš lanac svojih pređa,
I ti si samo iskusni robijaš!

Što mi je govorio pariski vlak

Zviždukom opet zove vlak:
Jesi li spreman? Jesi li jak?

I nizom prozora mi sija,
Svetála pun, ko iluzija.

Gledam ga. Sam. Sa licem u tami.
On stoji, dahće, pa me mami:

– Ti si uvijek tu. A teku dani.
Trgni se, otmi, pocigani!

Gle iza moga stakla sjene:
Nove muškarce, neznane žene.

Probij se među ljude te –
Moderna čerga je coupé.

Sve ti već uzeh prijatelje,
Tek ti da ostaneš kod želje?

Uđi već jednom! Što kolebaš?
Ta ti me kao niko trebaš!

Vagonima se mojim kreće
U nove nade, nove sreće,

Šumeća volja moje pare
U mladost vozi sve što stare.

Jer ovdje je život, škrt i tjesan,
Na srcu rano stvara pjisesan.

Odvaži se! Ne prečuj zova
Toliko žuđenih gradóva.

Zar ne čuješ? Ja zovem glasno.
Požuri se! Još nije kasno.

Bez mene kreće vlak što sija
Svetála pun, ko iluzija.

Šturak

Dugo je u noć pjevao sam,
Još budan, kad vrt je već spavo.
Uz njegovu jasnú i drhtavu pjesmu
Polako je ocvjetavo.

Svoj jedini, tanki, srdačni zvuk
Ponavljo je bezbroj puta.
Tad nesto Ieptira. A vilinja kosa
Zrakom poče da luta.

Sve tiši i tiši mu bivaše glas,
Ko tužno nešto da slutи.
Na rubu puteljka, neprimjetno skoro,
Trava je stala da žuti.

A kada je k njem dolepršao list
Već svenut, ušutje potresen.
Granjem je prošao prigušen šum:
U vrtu je bila jesen.

Suputnik

Od ove magle, danas tako guste,
Sve ulice se čine kao puste.
Pa ipak, iza te zavjese sive
Hodaju ljudi,
I ulice živē.

I blizu tebe možda neko ide
Baš istim putem.
Ali s maglom je sliven
Potpuno za te i tebi sakriven.

Svirka na citri

Što dugo mučalo je mukom
Oglasilo se sad pod rukom,
O kako slatko! Kako slatko!
Davninom zvoni stara citra,
U svakom zvuku spomen titra,
O kako slatko! Kako slatko!
Sa dna se moga srca diže
(Da osvijetli ga, da ga vida!)
Djetinjstva moga Atlantida.
Dubokom čežnjom bruje žice,
I sve je veća moja sreća,
I obasjano mi je lice.

Svjetlo u dolini

Svjetalce jedno gori u daljini:
Jedino svjetlo u noćnoj dolini:
I trepti nježno.
Tako milo
Ko da se smiješi.
Ali gle! već se skrilo.
Ugasilo se. I ko bi ga znao,
Zašto ti bude odjedanput žao.

Tihu bolest

Ja nosim jednu posve tihu bolest.
Htio bih da se mogu nemicati,
Da mi uho šumi tišinu ko školjka,
I svaka boja koja me vrijeđa
Da umre iza spuštenih vjeđa.

Ležati nijem, nepomičan, ko kip
Jednoga boga, što u zemlji spava,
I ne sluti da još uvijek
– Ponad njeg –
Sunce sja i niče trava.

Taho, o taho govori mi jesen

Taho, o taho govori mi jesen:
Šuštanjem lišća i šapatom kiše.
Al zima srcu govori još tiše.
I kada sniježi, a spušta se tama,
U pahuljama tišina je sama.

Tišina

Sjedim u travi.
Al ne sjedim sam.
Na različku, što se lako njiše
Do mojih nogu, sjedi jedan leptir,
I mirno med mu iz modrine siše.

Ne boji me se. Kao da se sviko
Već posve na me.
Ne smeta nas niko.

Trubač sa Seine

(*Matoš u Parizu*)

Moja je soba tako jadno mala,
Ja ne bih u njoj izdržati mogu
Da mi oči ne sanjaju budne.
Al ne ropćem. Sudbini velim: Hvala;
Jer mojoj bijedi čudan sjaj je dala,
I moje patnje nisu uzaludne.

Danas sam opet ručo samo čaj.
Al vlažna blagost sja u mome oku:
Ja opet mislim nas svoj rodni kraj.
I čežnja preobražava mi javu:
Sa Quaija mjesto Seine čujem Savu,
I Tuškanac mi šumi iz aleja.

Na domovini dvostruka je sjena:
Baca je Pešta, i baca je Beč.
Ona je sva u crno zavijena -
Ne čuje, Majko, niko tvoju riječ!
Šumori, diše more, teče Drava,
A između njih jedna zemlja spava.

Pod vedrim nebom slobodnog Pariza
Koliko puta tuga me je srela
U vrevi Etoilea, Saint-Michaela!

O bože moj, tu treba biti jak!
U tome svjetlu još me više boli
Rođene moje grude gluhi mrak.

Udišem Pariz. Smjelim bijegom spasih
Slobodnu dušu, ali ja sam sin,
A mojoj majci sve su sjede vlasti.
Ja žene nemam, a ni druga nemam.
Što još imadem? Samo jezik svoj
U koji život svoga srca spremam.

Zanosi, misli, ritmovi i rime!
Ja bezimen u bezimenu mnoštvu
Daleko negdje stičem sebi ime.
I muku mučim samca dezertera,
Što zabranjenu domovinu sanja
Na hartiji, u potezima pera.

Pero... ta mala, ta obična stvar,
A kako živa, kako puna snage!
Kad iz njeg teče novih riječi čar,
Omamljuju me kao govor drage.
Sva utjeha je u tom malom peru:
Što pod njim niče, smije se i plače,
I sja, i grije, i vraća mi vjeru.

O Hrvatska, o moja domovino,
Ti moja bajko, ti moja davnino!
Ti porobljeni, oteti mi kraju!
Gle, jadni dezerter ti daje dar,
Bogatiji no kraljevi ga daju,
I sav je ljubav, pobuna i žar.

Ja, skoro prosjak, duh slobode širim,
Pa ma i nemo na svom grobu svijeću,
Ja neću, neću, neću da se smirim.
Ko svježi vjetar u sparinu pirim,
A kada umor svlada duše lijene,
Na otpor trubim ja trubač sa Seine!

Šta mi je plaća? Mržnja gmizavaca
Što svoje blato lijepe o moj glas.

Al ja pred licem roda stojim vedar.
Za hljeb slobode prilažem svoj klas:
Zar nije zlatan, i bogat, i jedar?

U krajiškom gradiću

Kako je davno, kako davno
Što ne obidoh ovaj gradić!
A tu sam se ko dječak igro
I, nasmijan, vragolao ko mladić.

Ništa promijenilo se nije
Na promenadi. Isti red
Stabála na suncu se grije.
Djevojke smiju se ko prije,

I ljubav im se čini čisti med.
Zašumi lišće. Ja ga slušam.
Podilazi me čudna sjeta.
Ja jasno čujem gdje mi šapće.
Da sve cvate i odcvjeta.

Ništa promijenilo se nije
Na promenadi. Isti red
Stabála na suncu se grije.
Djevojke smiju se ko prije.

Ja hodam ispod kestenòva sijed.

U ponoćnom restoranu

U ponoćnome restoranu,
Kad bješe u njem sama radost,
Oh, najedanput, najedanput
Pojavila se opet mladost.

Cigani su gudiili, gudili,
Jesu l' je oni probudili?

Pogledi žena su bludili, bludili,
Jesu l' je oni probudili?

Uživaj staru, divnu noć,
Što ustade iz onog svijeta,
Kad život bješe hrpa sna
U srcu od osamnaest ljeta.

I lampe ko da gore jače,
I duša sva u žudnji strepi,
A violina plače, plače —
I svi su ljudi opet lijepi.

U spomen Sergeju Jesenjinu

Između ljudi što pjevaju život
I grabe užitke iz noći i vina,
Ima ih koji padajuć rastu,
Padajuć rastu kao lavina.

Njihova duša gasne i gasne,
Da sto puta jače u pjesmama sine,
A njihov put je čist i bijel
Kao snježni put lavine.

U sutor

U sutor, kada prve zvijezde
I prve gradske lampe sinu,
Kad ljubavnik o dragoj sanja,
A pijanica o svom vinu —

Ja tiho hodam pored kuća
U kojima se svjetla pale;
Sva zla, i nevolje, i sumnje
Najednom budu posve male.
I smiješim se u meki sutor,
Od zapaljenih zvijezda svečan,

I osjetim dubinu svega,
I da je život vječan — vječan.

U svjetlosti

Već očajan i lišen moći,
Ja nisam očekivo spas.
Tada u čemernoj samoći,
Tvoj nježni začuo sam glas.
I on je bio kao zov
Na novi put, na život nov.
I ti mi ruku svoju pruži,
I ljubav nas u jedno združi.

Kako je duga bila noć
U kojoj, draga, tebe snivah!
Već mislio sam: nećeš doć.
I recoh: ona ti je živa
u tvojoj želji, tvome snu,
al odista je nema tu.
Zemaljskim stazama ne kroči
Ta, čije divne čekaš oči.

A gledaj: nebo sija plavlje
Otkada ugledah tvoj lik.
Ljepota, snaga, svjetlo, zdravlje
Ugušiše u srcu krik.
Očima tvojim obasjani
Protiču sada moji dani.
Raskošan, rujan, vedar, žut,
Otvara jesen za nas put

Podimo zagrljeni ,draga,
O ovaj začarani svijet;
U ljubavi je čudna snaga,
Što korak pretvara u let.
Od poljubaca, zagrljaja
Sve oko nas je puno sjaja.
Duboka sreća svuda zri,
Jer sobom nosimo je mi.

Utjeha

Slatko ko krv iz prezanih žila
Stihovi teku, život sobom noseći;
Uđu u srca puni tajnih sila,
Nadom ih tješeć i suzama roseći.

Spasavam sebe. U stihove stavljam
Sve svoje blago, da u njima zasja;
Svu svoju svjetlost u stihove stavljam.
Neka me jednoć klonula obasja.

Odmiču ljeta, i srce nam stari.
Al ovaj zanos, pohranjen u zvuke,
Sjat će u tmini dolazećih dana,
I žarit oči, dizati mi ruke.

Vagonaši

Mi stanujemo u vagonu
Što nije nikada na putu,
U jednom kutu nam je krevet,
A kuhinja u drugom kutu.

Tu svaki vagon dimnjak ima,
Željezni, nahereni, tužni.
U ovom kraju stareži i dima
Najljepši dan poružni.

A naša ulica je duga,
Duga,
I čudno ima ime:
Napuštena pruga.

Sve kuće brojeve imadu,
Pa ima ga i naša, bože moj.
Al nema tako velikog u gradu
Ko naš bijeli željeznički broj.

I vrt imade naša kuća:

Ukraj pruge drač,
Da igrajuć se u njem djeca
Zaborave na glad i plač.

U nedjelju kad stane rad,
Eh, onda bijeda pije, pije;
Zapjeva neko hrapavim glasom,
A neko ženu bije.

Alkohol ubija... znamo, o znamo,
Znamo da alkohol škodi,
No rakije, rakije, rakije amo,
Jer utjehe nema u vodi.

Sada je ljeto... veliko, zlatno.
Odoše bogataši iz grada
Da traže odmora po svijetu,
Al mi smo tu, mi roblje rada.

I naše oči dalje gasnu,
I znoje se u radu dlanovi;
Umjesto nas putovahu svijetom
Naši stanovi.

Nedjelja. Tužno. Znamo, o znamo,
Znamo da alkohol škodi,
No rakije, rakije, rakije amo,
Jer utjehe nema u vodi.

Večernja pjesma

Na izvoru, u taho veče,
Sa vodom jedna riječ isteče
Žuboreć isto kao voda.
Tišina drugu riječ mi doda,
A treću vrba ili zova.
Poneku vjetar još mi dadne,
A neka bogzna otkud padne,
I govor mi je pun darova.

Večernji vidik

Proljetno veče puno obećanja.
Gle opet jednom osjećam se mlad.
Pod silnin nebom, koje zvijezde sania,
Raširio se rasvijetljeni grad.

Nešto duboko, ko pjesma starine,
Pjevana altom u tišini mraka,
Teće u moje srce iz nizine,
Od nizova hrpa svjetiljaka.

Ko da mi šapću ta svjetla daleka:
Ne kloni! Nešto radosno te čeka!
U dublji zanos, ili ljubav novu -
Kuda me zovu?

Verglaš

U sivu vežu naše kuće
U godini dva, tri put
Dovede nekog starca put.

On, vrteći svoj vergl, budi
Arije koje u njem spavaju,
I koje ga - pod stare dane -
Hrane.

I uvijek čuju isti ljudi
Iste pjesme ko i lane.

Tek svake godine
U veži
Vergl ko da više reži.

Vjetru

Znam ja što hoćeš, popodnevni vjetre!
Ti rado bi s lica otpuhnô mi sjenu.
Al ako je ona sa njime već srasla?
Ne ide to, vjetre, u jednome trenu!

Ja sam već dugo vremena tužan.
Na križu mračnih misli sam propet.
Pusti me, vjetre! S lišćem se igraj!

Pa ipak, dragi, navrati se opet!

Voćka poslige kiše

Gle malu voćku poslige kiše:
Puna je kapi pa ih njije.
I bliješti suncem obasjana,
Čudesna raskoš njenih grana.

Al nek se sunce malko skrije,
Nestane sve te čarolije.
Ona je opet kao prvo,
Obično, jadno, malo drvo.

Vraćanje

Katkad u vrevi ljudi posve stranih
Neko te lice sjeti mrtva druga.
Nestanak njegov ponovo ti rani
Zbunjeno srce, i svlada te tuga.

U žamorenju začuješ mu glas
I ti ga vidiš. Izašav iz mraka
U tebi živi. Ali samo čas:
Desetak, dvadesetak koraka.

Prošlost se javi slatko kao flauta
U zimskoj noći. Ti mu gledaš kretnje,

Smijeh, govor čuješ davne neke šetnje.

No kad te naglo truba nekog auta
Trgne, odjednom nestane mu lika:
Oko tebe su lica prolaznika.

Zaboravljeni riječ

Iz dragih usta neka riječ,
Što godinama mirno spava
U crnoj sjeni zaborava,
Odjednom u tebi se prene
I sine sjajem uspomene.

Probudiv se u svojoj noći,
Trenutak sja ti u samoći;
No drugi časak već je zbriše,
I ne vrati se nikad više.

Zapis o vršnjacima

Sve češće u okviru crnom
Imena čitam ja vršnjakā
Što skrenuše u tajne mraka.

Naš naraštaj u zemlju ide.
Na zemlji se je malko vrzo,
A sada u nju ide brzo.

Sve manje zanosā i želja
U sebi čutim. Zato pamtim
Sve više mrtvih prijatelja.

I njima lica, kretnje, riječi
U meni počesto se bude.
Ja žive gledam mrtve ljude.

Smrt radosti polako truje.

I tamnu pjesmu prolaznosti
Sve glasnije mi uho čuje.

Zapis o zimi

To nije zima i tu nema zime:
U gradu osta od nje samo ime.

Ona je tamo gdje zavija vuk,
Gdje snijeg je visok i jedva se hoda.
Na silnoj ravni gdje je svečan muk
Beskrajnih polja i zamrzlih voda.

Želje

Sve se želje naglo u dušu povuku
Kada vide hladnu, neùmitnu zbilju;
Povrate se natrag, ne stigavši cilju,
I žive u muku.

Samo kadšto koja u oku se javi,
Kao lijepa žena, što na tiho okno
Jedne tamne noći u noć pògleda.

Željeznicom

Telegrafski stup, telegrafski stup,
I smrznuto polje,
I pogled zasićen i tup
I život bez volje.

Mijenjaju se krajevi i postaje,
Ali tuga, tuga ostaje.
Nosim je od stanice do stanice,
Nosim je od granice do granice.

Osjećam da sam ko kotač vagona,

Koji Sila vazda u daljinu nosi
I pokreće,
Ali on se vječno oko svoje osi
Okreće, okreće,

Zidari

Onoga dana dogradismo krov,
Visok i pristao.
Pala je kiša i polila krov
On je blistao.

Oprasmo ruke. Sjedosmo ručat,
A pri objedu
Pogledasmo često na blistavi krov -
Na našu pobjedu.